

N^o

48.

S R O D A.

26 Lutego. 1819 r.

C Z Y L I

W I A D O M O Ś C I W O J E N N E.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francya. Włochy. Rozmaitości.

W I A D O M O Ś C I K R A I O W E.

z Petersburga, 22 Lutego.

(a) *Ukaz Rządzącego Senatu dnia 1 b. m. ogłoszony.*

(a) Wedle Ukazu Jego Cesarskiej Mości Rządzący Senat na powszechnem zebraniu Departamentow Sankt Petersburgich, słuchali zapiski w rzeczy, potrzebuiący rozwiązania: 1) jakiej ceny używać papieru herbowego, w czasie przyznawania aktow na monetę srebrną i złotą; 2) od tranzaktow wieczystych, w których summa wyraża się srebrem lub złotem, czy poszliny pobierać także monetą, czyli w jej niedostatku, assygnatami podług kursu, 3) ponieważ w guberniach od Polski przyłączonych, na majątki nieruchome przyznawane bywają trojaki akta: kontrakt rezygnacyyny, kwit de pretio i donacya; zatem czyli wszystkie te akta pisać na herbowym papierze, podług summy w nich wyrażoney, i czy od wszystkich do skarbu poszliny pobierać? Roskazali: zalecić przez ukazy wszystkim Izbom cywilnym, jeneralnych i głównych Sądow zgim depar-

tamentom, oraz wszystkim tym urzędowom sądowym, w których przyznają się wieczyste akta: 1) ażeby prawa wieczysto-przedażne i tranzakta, w których cena liczy się na srebro lub złoto» pisać na papierze dokumentowym takiej wartości, jaka, podług kursu sredra lub złota na assygnacye wypadać będzie; 2) poszliny od takowych dziedzicznych tranzaktow, w których summa liczy się srebrem lub złotą monetą, pobierać assygnacyami podług kursu srebra lub złota, w dniu opłaty będącego; 3) ponieważ w guberniach od Polski przyłączonych, czynią się na majątek niernchomy trzy akta: kontrakt rezygnacyyny, kwit de pretio i donacya; zatem przy przyznawaniu pierwszych na majątki nieruchome w tych guberniach aktow dla poświadczenia przedstawianych, cobykolwiek w sobie zawierały kontrakt rezygnacyyny, czyli kwit da pretio i donacyi, pobierać poszliny od jednego tego akta, przez który rzeczoney osobie daje się prawo wchodzenia w posiadanie majątku, albo wziąć intromissyą, i jeżeli nie będą opłacone do skarbu te poszliny, wtedy żadnego z tych aktow do skutkow pomienione-

go prawa nie przyprowadzać; i 4) wszystkie pomienione trzy akta powinny być pisane nie na zwyczajnym herbowym papierze, ale na dokumentowym podług summy w nich zawartej, gdyż podług 17 § postanowienia o papierze herbowym z dnia 11 lutego 1812 roku, nie tylko prawo wieczysto-przedażne, ale i wszystkie zapisy na sprzedaż majątkow, powinny być pisane na papierze, dla aktów wieczystych ustanowionym. O czem dla wiadomości postać ukazy i do wszystkich Rządow, gubernialnych władz i innych miejsc urzędowych, uwiadamiając również przez ukazy Panów Ministrów, Kontrolera państwa, Moskiewskiego i Sankt Petersburgskiego Wojennych Jenerał Gubernatorów, Wojennych Gubernatorów zarządzających i cywilniemi sprawami, do Sibirskiego Jenerał Gubernatora, Cywilnych Gubernatorów i naczelników miast, a do Najswiętszego rządzącego Synodu i do Moskiewskich departamentow Rządzącego Senatu postać uwiadomienia. Dnia 7 Stycznia 1819 roku.

Pod dniem 27 stycznia tegoż roku jest w gazecie Senatu okólny ukaz Rządzącego Senatu, ogłoszający, iż d. 23 grud. r. z w gubernii Tauryckiej sąd cywilny i kryminalny wolą Nanywyższą podzielony został na dwie izby, kryminalną i cywilną; a na miejscu terażniejszych sądow powiatowych, jeden na dwa powiaty, stanowią się osobne dla każdego powiatu; razem do powszechney wiadomości są podane i etaty dla tych miejsc potwierdzone.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Wiednia 10 Lutego.

Poseł Perski, *Mirsa Abul Hassan Chan*, przybył do tej stolicy dnia 4 b. m., wieźdząc uroczyście, zachowując zwykłe przepisy etykiety; do Xiążęcia *Metternicha* Ministra lub; zagranicznych.

Dostrzegacz Austriacki umieścił z tego powodu, z wyszłej w zeszłym roku w Londynie, *Podróży Podpułkownika Johnson*, w r. 1817 do Persyi, Georgii, Rossyi, Polski i Prus następujący ciekawy wyiątek, o Persyi i rodzinie panującego tam Szacha *Feth-Ali*.

Z 60 żyjących Xiążąt i z tyluż Xiężniczek (w ogóle 120) dwanaście z liczby ostatnich, zaślubionych jest z Magnatami Państwa

a dwudziestu pięciu z liczby pierwszych, są częścią Wielkorządcami, a częścią piastują inne znakomite w kraiu dostojności. Nazwiska dziesięciu pierwszych są następujące:

Mohammed Ali Mirsa, najstarszy Wielkorządca Iraku, mieszka w *Kermanszah*.

Mohammed Weli Mirsa, Wielkorządca *Chorassanu*, mieszka w *Mechhed*.

Abbas Mirsa, syn trzeci, ogłoszony następcą tronu, pochodzi bowiem przez matkę ze szlachetney krwi *Kadscharow*, Wielkorządca *Aserbeidszhanu*, mieszka w *Tebris*.

Ali Mege Mirsa, jest Wielkorządcą *Kaswinu*.

Hussein Ali Mirsa, Wielkorządca właściwey Persyi czyli *Farsu*, mieszka w *Schijas*.

Ali Szach Mirsa, Wielkorządca w dzisiejszej stolicy *Tehran*.

Hassan Ali Mirsa, były Wielkorządca, bawi tamże.

Mohammed Kuli Mirsa, jest Wielkorządcą w *Masenderan*.

Mohammed Teki Mirsa, jest Wielkorządcą w *Burndszerd*.

Haider Kuli Mirsa.

Najiaśniejszy Szach ma około 48 lat, a panuje lat 50. Napisał zbiór pieśni lirycznych, których kopią posiada Pan *Joannin*, pierwszy tłumacz Francuzki w *Stambule*.

Trzy najsławniejsze miasta Państwa są: *Tehran* dzisiejsza, *Ispahan* dawna stolica Państwa i *Schiras*, sławne z pięknego położenia, z grobowców *Saadege* i *Hafisa*, pierwszych poetów Perskich po *Firdassim*, z leżących w bliskości rozwalin miasta *Persepolis*, z czystych uurtów płynącej tam rzeki *Roknabad*, i z pięknego przedmieścia *Mosse-lla*, które dawniej kwitnęło, i gdzie jest grób *Hafisa*. Liryczne pieśni jego przełożył na język Niemiecki *Nammer* a naśladował *Cöthe*. Najpiękniejszy widok miasta z bliskiego wzgórza zowie się *Allah-Ekber*, co znaczy: *Bóg jest wielki*, tamedzni bowiem kraiovcy wymawiają zwykle ta słowa przy każdym zadziwiającym ich widoku.

Ogrody najsławniejsze są w *Hef-teu* (to jest siedmiu ciał) i w *Tschehel-teu* (to jest, czterdziestu ciał) od grobów 40tu pochowanych tam pobożnych derwiszów; *Dschihannuma* (to jest widok swiata) założony przez *Kerimochan*, i ogród pałacu rodzinny panującey *Tachtikadschar*, zwany ogrodem *Kadscharów*.

W *Ispahanie* widać ieszcze wznoszące się

między ruinami przepyszne zabytki gmachów Szacha *Abbasa Wielkiego*. Po przejściu wielkich alei, mających cztery rzędy drzew topoli i platany, połączonych u spodu krzewami z róż i iasminu, przechodzi się *Sendrud* (rzekę życia po moście 200 stóp długości a 30 szerokości i przybiera do wielkiego *Bassaru* (ryнку) Szacha *Abbasa*, a potem do *Meidani Schach* (placu gonitw) gdzie rzeźbiony Szach odbywał popisy wojska swojego.

Pomiędzy pałacami najsłynniejsze są: zwany *Tschehel-Sutun*, to jest, od 40 kolumn (zbudowany na wzór pałacu w *Persepolis*). — *Hefdiz*, to jest siedmiu zamków, *Heschbihischt*, to jest ośmiu rajów, *Aine Chane* dom zwierciadlany, *Newimaret*, nowy dom, *Engaristan* pałac winogron, *Narendschistan*, oranżeryja, i t. d.

O milę od *Tehran* znajduje się *Nigaristan* to jest galeria obrazów, dom Xięcia *Abbasa Mirsa* wystawiony przez jego *Mirsa Bisurk* (W. Marszałka). O milę także od stolicy wznosi się piramidalnie *Kasr Kadschar*, to jest, pałac *Kadscharow*. *Gultstan*, to jest gay różany, jest nazwiskiem nieśmiertelnego dzieła *Saadego*, które *Gentius* przełożył na język łaciński, a *Olearins* na Niemiecki; a razem pałacu z ogrodem w *Tebris*, gdzie w roku 1811 podpisany został traktat pokoju między Rosyją, i Persyją przez Jenerała *Ryszczewa*, i idącego teraz przez *Wieden* i *Paryż* do *Londynu* wyżey wspomnianego Posła, *Mirsa Abul Hassan Chan*.

FRANCYJA.

z *Paryża*, 6 *Lutego*.

Powiadają, że w przeciągu kilku dni Król rozpocznie znowu swoje zwyczajne przechadzki. Xiąże *Glocesterski* obiadował dnia wczorajszego w *Tuilleryiach*, a pozawczora odwiedzał rękodzielnie Królewskie.

Xiężna *Berry* nabyła obraz *Sybilla Arcydzieła P. le Brun*, i darowała go Xiążęciu *Berry*.

Młody podróżnik *Francuzki*, *Synowiec* *Hrabiego Mollien*, niegdyś *Ministra*, potrafił dostać się aż do *Tumbukton* przez drogę *Senegalską*. W liście do krewnych swoich opisywał wszystkie okoliczności, które mu posłużyły do dostania się do tego miasta sławnego, aż dotychczas nieznanego od *Europejczyków*, do którego nieszczęśliwy *Mungo Parck* na próżno po dwakroć usiłował się dostać.

P. de Lalande, badacz przyrodzenia w ogrodzie Królewskim, który w miesiącu *Maiu* roku 1817 opuścił *Paryż* i udał się na wyspę *Bourbon*, otrzymał pozwolenie zatrzymania się na przylądku *Dobrey nadziei*. Ma tam zostać kilka miesięcy i spodziewa się nabyć liczne zbiory botaniczne, zoologiczne i we wszystkich innych częściach historii naturalnej. Po przemieszkaniu na przylądku rzeźbionym zamierzonego czasu, puści się w dalszą podróż na morza *Jndyjskie*.

— *Anglicy* opuścili zupełnie wyspę *Tristan-Acunha* w skutek rozkazu *Gubernatora* przylądku *dobrey nadziei*, przez który zalecono wojskom wystąpić z przyczyny niezdrowego powietrza i nieużyteczności posady.

— W tych dniach policyja schwytała kupę ludzi z dwunastu osob iuż to mężczyzn iuż kobiet złożoną, która od niejakiego czasu wykonywała niebezpieczne swoje rzemiosło w niektórych kwartałach miasta. Znalezione oraz znaczną ilość towarów, które były poznane przez kupców, którym ie skradziono.

Jenerał *Dessolle* zaślubił się z córką sławnego Jenerała *Dompierre*, który umarł z rany odniesionej roku 1793 przy *Vallenciennes*.

ROZMAITOŚCI.

Opisanie życia Xiążęcia Dothorukiego.
Ciąg dalszy (Obacz Nr. 45.)

Rząd *Carewny Zofii* był samowładny lecz nie miał stałych zasad. *Car Jwan* nie był w stanie ani myślenia ani działania, a skład jego ciała coraz słabiał i niszczał. Xiąże *Gallicyn* podał był myśl *Teodorowi Alexieiwiczowi* zniesienia *miestnictw*, a potem wyniozłszy ludzi *klas niższych* i zapełniwszy imi prawie wszystkie place publiczne większej wagi, naraził mocno dla siebie osoby a nawet i całe rodziny znakomite (57.) *Zofia* szukała środków zatrzymania przy sobie władzy *Monarszey* na zawsze; ożeniła *Jwana* w *nadziei*, że po śmierci jego dla małoletności następcy syna jego może zostać *Reientką Państwa* (58) *Od* *Patryarchów* *wschodnich* starała się otrzymać pozwolenie koronowania się (59.) *Piotr* miał skład ciała mocny i kształtny, rozumem swoim i dowcipem zadziwiał starych, a codzien nowych

nabywał wiadomości i oświeceń. Oddaniemu Boiarowie w celu osłabienia znaczenia Xiążęcia *Gallicyna*, wybrali go dowodzącą wojsk idących do Krymu, a to pomimo jego własney chęci (60.) Tym czasem *Piotr* sam począł się wdawać w rządy Państwa (61.) Obie wyprawy Xiążęcia *Gallicyna* były niepomysłne. Za powrotem swoim do Moskwy niemógł znaleźć przystępu do *Piotra*; *Zofia* atoli uprosiła brata aby go przyjął. Chciała także nagrodzić wojskom, które mu towarzyszyły. *Piotr* przewidując że Siostra tym sposobem chce wojsko na swoją przeciagnąć stronę, długo się temu opierał. (62.) Roku 1689 dnia 8 Lipca w czasie uroczystey processyi, *Piotr* oświadczył *Zofii*, iż według dawnego zwyczaju niepowinna się ona pokazywać w tak licznyem zgromadzeniu, a prze to życzył aby się oddaliła: *Zofia* nieuważała na te przełożenia. Za czem *Piotr* sam niechciał się znajdować na pomienoney uroczystości i wyjechał do Wsi-Kołomejska (63.) Mocno to dotknęło *Zofią*, a przewidując bliski swój upadek, postanowiła odebrać życie *Piotrowi*, i poleciła dokonanie tego zamysłu *Szczogłowitenn*. Zamachy jego zostały odkryte i *Piotr* schronił się do Klasztoru Troieckiego, z kąd donosił narodowi o zamysłach swey siostry (64.) *Zofia* ieszcze raz chciała użyć strzelców na obronę swoją i ci ruszyli do *Piotra* (65.) Xiążę *Gallicyn* zabronił *Gordonowi* wyjeżdżać z Moskwy; lecz ten bez względu na takowy zakaz udał się ze wszystkimi cudzoziemcami do rzeczonego klasztoru (66) W przeciągu ośmiu dni zgromadzili się do *Piotra* wszystkie prawie wojska, szlachta i urzędnicy (67.) W ten czas *Zofia* chciała się pogodzić z bratem; lecz ten miasto dania odpowiedzi na takowe iey przełożenia, osadził ją w klasztorze, współników iey przykładnie ukarał. . . . i sam objął Rządy całej Rosyi. Miał wszystkie zalety iakie tylko mieć powinien Wielki Monarcha; Ta gorliwość do nabycia wiadomości i do oświecenia rozumu; to dziwne oddanie się zarówno naydrobniejszym i naywiększey wagi przedmiotom, były cechami jego charakteru. Zawsze był niezmordowanie czynny, stały w przedsięwzięciach, w każdej okoliczności sprawiedliwy, a nade wszystko był szczęśliwy w dobraniu ludzi

na których cnocie i znajomościach zupełnie poledz można było. Pełne są Historyie wszystkich prawie Europejskich narodów rzadkich prób jego charakteru, mężstwa i odwagi; Zawsze atoli bardzo wiele ieszcze zostało okoliczności, mulujących należytemi farbami tego wielkiego człowieka, w ukryciu. Wspominamy tu przy zdarzeniu o jego wielkich zaletach, Zresztą one już dawno znane są całemu światu.

(Dalszy Ciąg potem.)

Posel Hiszpański znajdujący się w Paryżu Hrabia Ferdynand *Nunez*, zdaie się nie mieć innych przyczyn znajduwania się w tey stolicy, iak tylko aby donosił *Ludwikowi XVIII* o bolesnych stratach, których dóm Królewsko-Hiszpański doznaie. Dla tey przyczyny nazywają go w Paryżu *Rycerzem czarnym*.

Znaiomy Egipcjancin *Jzmael Gibraltar*, żadną miarą zrozumieć nie może, za co w Frankforcie dają mu tytuł *Pana Gibraltar*; „Wszakże to nieia (odpowiada on zwyczajnie,) iestem panem tey twierdzy; lecz Król Angielski.

— Gdy zbiiano starożytną wieżę na wale Frankfortskim, istniejącą iak powiadaią od czasów Karola W. znaleziono pod iednym wielkiem sklepieniem szkilet kobicy, dosyć dobrze zachowany. Z tąd wnoszą że ta nieszczęśliwa zamurowaną była w scianie. Według zdania doktorów, którzy go examinowali miała mieć od 20 do 30 lat od urodzenia. Ofiara ta znaleziona leżącą; iedna iey ręka była pod głową, a na ciele były znaki wielu ran zapewna zadane iey przed zamknięciem (Rzecz iest ciekawa iak można widzieć na szkillecie te rany). Nad ciansem iey więzieniem był mały otwor, przez który zapewna podawano iey pokarm. Przed nią były ieszcze szczątki baraniny na półmisku.—Z strony przeciw ległej była wklęsłość w murze, gdzie znaleziono krzyż kamienny. Nascienie wybite głoski S. F. Wnoszą za tem, że to więzienie było pomieszkaniem iedney z ofiar nieszczęśliwych tak nazwanego *sądu sekretnego*.—Rozumieć uależy, że pod węgielnym kamieniem tey starożytney budowy znajdują ciekawe o niey szczegóły.

W P E T E R Z B U R G U

w drukarni wojenney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.